

ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗАПОШЉАВАЊА за 2019. ГОДИНУ

ГРАД СУБОТИЦА

Суботица
Szabadka
Subotica

Фебруар, 2019.

САДРЖАЈ

ЛИСТА АКРОНИМА.....	3
УВОД.....	4
СИТУАЦИОНА АНАЛИЗА.....	6
Географски положај	6
Демографски услови	6
Запосленост.....	9
Индустрија и МСП.....	11
Понуда радне снаге.....	12
Индустријско - пословне зоне у Суботици	13
Очекиване инвестиције и даљи кораци	16
Туризам у функцији економског развоја.....	16
Сарадња са репрезентативним синдикатима.....	20
СТАЊЕ И ТОКОВИ НА ЛОКАЛНОМ ТРЖИШТУ РАДА.....	21
Основни показатељи:.....	21
Незапосленост	21
Структура незапослених лица – теже запошљиве категорије.....	24
Теже запошљива лица на тржишту рада.....	26
Вишак запослених	27
Жене на локалном тржишту рада.....	29
Самозапошљавање жена.....	30
Особе са инвалидитетом на локалном тржишту рада.....	32
Млади на локалном тржишту рада	35
Лица старија од 45 година живота.....	37
Роми на локалном тржишту рада	38
ПРИОРИТЕТИ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА.....	41
МАПИРАЊЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА У ПРОЦЕСУ ИЗРАДЕ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗАПОШЉАВАЊА	43
Анализа проблема запошљавања у Суботици.....	44
Потенцијали запошљавања на локалном нивоу	45
SWOT АНАЛИЗА.....	47
АКЦИОНИ ПЛАН ЗАПОШЉАВАЊА ЗА 2019. ГОДИНУ.....	48

ЛИСТА АКРОНИМА

ЛС	-	Локална самоуправа
НСЗ	-	Национална служба за запошљавање
ЛСЗ	-	Локални савет за запошљавање
МСП	-	Мала и средња предузећа
АПВ	-	Аутономна покрајина Војводина
РС	-	Република Србија
ОСИ	-	Особе са инвалидитетом
НВО/ОЦД	-	Организација цивилног друштва
КЗМ	-	Канцеларија за младе
НАПЗ	-	Национални акциони план запошљавања
ЕЦР	-	Едукативни центар Рома
РРА	-	Регионална развојна агенција

УВОД

У складу са Законом о запошљавању и осигурању за случај незапослености („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 38/15 и 113/17) Локални акциони план запошљавања, представља основни инструмент спровођења активне политике запошљавања на годишњем нивоу.

Локални акциони план запошљавања усклађен је са постојећим националним документом запошљавања – Националним акционим планом запошљавања (у даљем тексту НАПЗ) за 2019 годину (Службени гласник РС”, број 105/18). НАПЗ представља операционализацију Националне стратегије запошљавања за период 2011–2020. године („Службени гласник РС”, број 37/11), а у изради овог документа и дефинисању циљева и приоритета политике запошљавања учествовали су социјални партнери, релевантне институције и остале заинтересоване стране.

Након успешне реализације Локалног акционог плана запошљавања за 2011. годину захваљујући коме је отворено 56 нових радних места, Локалног акционог плана запошљавања за 2012. годину путем кога је 99 наших незапослених суграђана пронашло запослење, Локалног акционог плана запошљавања за 2013. годину путем кога је запослено 127 суграђана, Локалног акционог плана запошљавања за 2014. годину путем кога је запослено 113 суграђана, Локалног акционог плана за 2015. годину који је упослио 89 особа, као и Локалног акционог плана за 2016. годину који је упослио 49 особа, Локалног акционог плана за 2017. годину путем кога је упослено 166 особа, Локалног акционог плана за 2018. годину путем кога је упослено 154 особе, Савет за запошљавање града Суботице је дао иницијативу стручним службама за израду документа за 2019. годину.

ЛАПЗ 2019 обезбеђује усклађеност са секторским политикама и текућим реформским процесима од значаја и утицаја на област политике запошљавања. Локални акциони план запошљавања за град Суботицу за 2019. годину (у даљем тексту: ЛАПЗ 2019) представља основни инструмент спровођења активне политике запошљавања на локалном нивоу у 2019. години, дефинише циљеве и приоритете политике запошљавања на локалном нивоу и утврђује програме и мере које ће се реализовати како би се достигли постављени циљеви и омогућило одрживо повећање запослености.

Локални акциони план запошљавања за Суботицу за 2019. годину усклађен је и са другим релевантним документима на локалном, покрајинском и републичком нивоу: Покрајинским акционим планом запошљавања, Програмом за побољшање стања у

области привреде, предузетништва и занатства у АП Војводини,¹ Покрајинским акционим планом политике за младе,² Стратегијом каријерног вођења и саветовања у Републици Србији³ и Националном стратегијом за побољшавање положаја жена и унапређивање родне равноправности у Републици Србији,⁴ као и са Стратегијом локалног одрживог развоја града Суботице за период 2013-2022. године.⁵

У дефинисање и израду локалног акционог плана запошљавања за Суботицу за 2019. годину били су укључени социјални партнери, представници релевантних институција и други локални актери запошљавања, са циљем свестраног сагледавања проблематике запошљавања и стварања могућности за квалитетнију реализацију планираних програма и мера запошљавања на локалном нивоу.

¹ Извор: <http://www.spriv.vojvodina.gov.rs>,
http://www.spriv.vojvodina.gov.rs/images/dokumenti/privreda/program_poboljsanja_novi.pdf

² Извор: http://www.omladina.info/docs/akcioni_plan.pdf, (20.01.2018.)
<https://www.sio.vojvodina.gov.rs/images/Dokumenta/Omladina/AkcioniPlan/AKCIONI%20PLAN%20za%20mlade%202015-2020.pdf> (20.01.2018.)

³ Извор: http://www.nsz.gov.rs/live/digitalAssets/1/1336_skvis_strategijakarijernog.pdf (08.01.2018.)

⁴ Извор: http://www.ombudsman.rodnaravnopravnost.rs/attachments/013_NACIONALNA%20STRATEGIJA%20ZA%20POBOLJ%C5%A0ANJE%20POLO%C5%BDAJA%20%C5%BDENA%20I%20UNAPRE%C3%90IVANJE%20RODNE%20RAVNOPRAVNOSTI.pdf (20.01.2018.)

⁵ Извор: http://www.subotica.rs/documents/slorslor_sr.pdf (05.01.2018.)

Географски положај

Град Суботица се налази у близини државне границе Републике Србије и Републике Мађарске на 46° 05' 55" северне географске ширине и 19° 39' 47" источне географске дужине. Као најсевернији град државе и други по величини град у Аутономној Покрајини Војводини, Град Суботица се налази у Севернобачком округу и захвата површину од 1.007 квадратних километара. Просечна надморска висина Суботице је 114 м, 40 м изнад нивоа Тисе код Кањиже и 32 м изнад нивоа Дунава код Баје (Мађарска). Град Суботица се граничи са четири јединице локалне самоуправе у Републици Србији и то са: Градом Сомбор, Општином Бачка Топола, Општином Сента и Општином Кањижа.

Кроз територију града, пролази транзитни паневропски пут Е-75, преко кога је Суботица повезана са Мађарском на северу и преко Београда са Јужном Европом на југу. У самом градском насељу Суботица, укрштају се магистрални правци према Новом Саду, Сомбору, Хоргошу и Сенти. У близини града налази се велики број граничних прелаза од којих су Хоргош и Келебија најфреквентнији.

Средиште града и округа је градско насеље Суботица. Поред градског насеља Суботице, град обухвата и следећа насеља: Бајмок, Бачки Виногради, Бачко Душаново, Биково, Вишњевац, Горњи Таванкут, Доњи Таванкут, Ђурђин, Келебија, Љутово, Мала Босна, Мишићево, Нови Жедник, Палић, Стари Жедник, Хајдуково, Чантавир и Шупљак.

Демографски услови

На основу података из пописа становништва, домаћинстава и станова 2011. године, Град Суботица је имао 141.554 становника. Услед негативног природног прираштаја и све учесталијих миграција становништва, број становника је у константном опадању.

На основу процена Републичког завода за статистику, процењени број становника Града Суботице на дан 30.06.2017. године је износио 137.753 становника.⁶

⁶ Извор: Републички завод за статистику – <http://publikacije.stat.gov.rs/G2018/Pdf/G201813045.pdf>, Општине и региони у Републици Србији, 2018, с. 19

Званични резултати пописа становништва из 2011. године приказују следећу дисперзију према месту становања на територији града Суботице:

ГРАДСКЕ МЕСНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ		ПРИГРАДСКЕ МЕСНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ	
1. АЛЕКСАНДРОВО	6.669	1.БАЧКИ ВИНОГРАДИ	1.922
2. БАЈНАТ	2.712	2. БАЧКО ДУШАНОВО	627
3. ЦЕНТАР I	3.032	3. БАЈМОК	7.414
4. ЦЕНТАР II	3.137	4. БИКОВО	1.188
5. ЦЕНТАР III	4.157	5. ЧАНТАВИР	6.591
6. ДУДОВА ШУМА	10.259	6. ЂУРЋИН	1.441
7. ГАТ	4.063	7. ХАЈДУКОВО	2.313
8. КЕР	3.916	8. КЕЛЕБИЈА	2.142
9. КЕРТВАРОШ	7.338	9. ЉУТОВО	1.067
10. МАКОВА СЕДМИЦА	4.820	10. МИШИЋЕВО	377
11. МАЛИ БАЈМОК	4.884	11. МАЛА БОСНА	1.076
12. МАЛИ РАДАНОВАЦ	4.617	12. ПАЛИЋ	6.969
13. НОВИ ГРАД	2.742	13. НОВИ ЖЕДНИК	2.327
14. НОВО СЕЛО	7.851	14. СТАРИ ЖЕДНИК	1.876
15. ПЕШЧАРА	6.037	15. ШУПЉАК	1.115
16. ПРОЗИВКА	8.704	16. ТАВАНКУТ	3.424
17. РАДАНОВАЦ	2.096	17. ВЕРУШИЋ	708
18. ЖЕЉЕЗНИЧКО НАСЕЉЕ	5.914	18. ВИШЊЕВАЦ	543
19. ЗОРКА	5.486		
УКУПНО	98.434	УКУПНО	43.120
УКУПНО НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА СУБОТИЦЕ		141.554	

Табела 1. Укупан број становника на територији града Суботице⁷

Кретање укупног броја становништва општине Суботица до 1981. године бележи тенденцију раста, а од 1981. године до последњег пописа 2011. године уочена је негативна тенденција. Развој становништва Суботице карактерише три глобална демографска процеса: (1) укупна депопулација (пад броја становника); (2) природна депопулација (број умрлих становника превазилази број живорођене деце) и (3) демографско старење. Током 90-тих година дошло је до бројних друштвено-економских и политичких промена који су утицали на кретање броја становника. Највећи утицај на демографске промене имала су велика миграциона кретања која су допринела приливу избеглих и расељених лица у Суботицу, с једне стране, док је економска и политичка нестабилност допринела повећаном одласку у иностранство, с друге стране. Сложен биланс ових кретања само је једна компонента укупне динамике, а у садејству са

⁷ Извор: Републички завод за статистику – Попис становништва, домаћинства и станова у Републици Србији 2011, Становништво књига 2 „Старост и пол, подаци по насељима“ ИСБН 978-86-6161-028-8. – ст. 106-110

природним кретањем које карактерише наставак биолошке депопулације, те урушавање целокупне привреде и лоше спроведени процеси приватизације, довели су до смањења броја становника.

Суботица	Попис 2011	Процен а 2012	Процен а 2013	Процен а 2014	Процен а 2015	Процен а 2016	Процен а 2017
Радни контингент (15-64 година)	97.448	96.844	96.080	95.151	94.129	93.251	92.434
% у укупном броју становника	68,84 %	68,76%	68,52%	68,15%	67,71%	67,41%	67,10%
Просечна старост	41,9	41,9	42,2	42,3	43,1	42,63	42,75

Табела 2. Преглед Радног контингента и просечне старости по годинама

Према подацима Пописа становништва 2011. године, радни контингент града Суботице (старосна група узраста од 15 до 64 године) је износио 97.448 особа, односно 68,84% од укупног броја становника, док је просечна старост становништва износила 41,9 година. У 2012. години, долази до смањења броја радног контингента града Суботице услед негативног природног прираштаја. Укупан број радно способног становништва је износио 96.844 особа, односно 68,76%, а просечна старост је остала непромењена. У 2013. години, наставља се смањење броја радно способног становништва те је радни контингент износио 68,52% од укупног броја становника, односно 96.080 особа. Просечна старост становника је, у 2013. години, износила 42,15 година. Исти тренд се наставља и у 2014. години. Број радно способног становништва износио је 95.151 лица, односно 68,15% од укупног броја становника, док је просечна старост становништва наставила са растом и износила је 42,3 године. Током 2015. године наставља се негативни тренд у броју радног контингента становништва и пада на бројку од 94.129 особа.⁸ Током 2016. године наставља се негативни тренд у броју радног контингента становништва и пада на бројку од 93.251 особа, просечна старост износи 42,6 година.⁹ 2017. године се тенденција наставља, те је број

⁸ Извор: Републички завод за статистику – Саопштење СН70 (број 187 год ЛХВ, 15.07.201.) Статистика становништва “Процене становништва у Републици Србији у 2014. години” СРБ187 СН70 150715 и обрада на основу података са: <http://webzrzs.stat.gov.rs/WebSite/Public/ReportResultView.aspx?rptKey=indId%3d18030302IND01%26102%3dRS1%2cRS12%2cRS125%2c80438%2640%3d0%2c00%2c01-4%2c05-9%2c10-14%2c15-19%2c20-24%2c25-29%2c30-34%2c35-39%2c40-44%2c45-49%2c50-54%2c55-59%2c60-64%2c65-69%2c70-74%2c75-79%2c80-84%2c85%262%3d201100%2c201200%2c201300%2c201400%2c201500%2623%3d0%2c1%2c2%26sAreaId%3d18030302%26dType%3dName%26lType%3dSerbianCyrillic> (05.01.2017.)

⁹ Извор: Републички завод за статистику – Општине и региони у Републици Србији, 2017. ИССН 2217-7981

запослених од 15-64 године старости износи 92.434 особе, што у односу на укупан број становништва чини 67,10% а просечна старост истих је 42,75 година¹⁰.

Запосленост

Републички завод за статистику објавио је податке о регистрованој запослености за 2017. годину, према извору Истраживање о регистрованој запослености засновано на комбиновању података Централног регистра обавезног социјалног осигурања (ЦРОСО) и Статистичког пословног регистра (СПР) ¹¹.

Преласком на нови извор података проширује се обухват пословних субјеката, па самим тим и броја запослених у тим субјектима, укључујући све модалитете запослености.

Дефиниција регистроване запослености: под појмом запослени подразумевају се лица која имају формално правни уговор о запослењу, односно заснован радни однос са послодавцем, на одређено или неодређено време; лица која раде ван радног односа, на основу уговора о делу или на основу уговора о обављању привремених и повремених послова; лица која обављају самосталне делатности или су оснивачи привредних друштава или предузетничких радњи; као и лица која обављају пољопривредне делатности а налазе се у евиденцији Централног регистра обавезног социјалног осигурања.

Укупан број¹² запослених у 2017. години износио је 44.961 лица. Запослених код правних лица и предузетника, у радном односу и ван радног односа, као и лица која обављају самосталне делатности или су оснивачи привредних друштава или предузетничких радњи било је 43.444. Регистрованих индивидуалних пољопривредника било је 1.517. што је у односу на предходну годину мање за 53 регистрована пољопривредна газдинства.

¹⁰ Извор: Републички завод за статистику – Општине и региони у Р Србији у 2018, Основни контингенти и индикатори становништва Републике Србије, 2017., <http://publikacije.stat.gov.rs/G2018/Pdf/G201813045.pdf>, с.151

¹¹ Извор: Републички завод за статистику – ст. 157, 4.1. Регистрована запосленост 1), 2017., извор: Истраживање о регистрованој запослености засновано на комбиновању података Централног регистра обавезног социјалног осигурања (ЦРОСО) и Статистичког пословног регистра (СПР).

¹² Извор: Републички завод за статистику – ст. 157

Град Суботица		просек 2017.
Укупно		43.444
	Пољопривреда, шумарство и рибарство	727
	Рударство	5
	Прерађивачка индустрија	14.116
	Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром	384
	Снабдевање водом и управљање отпадним водама	574
	Грађевинарство	1.652
	Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	7.345
	Саобраћај и складиштење	2.999
	Услуге смештаја и исхране	1.677
	Информисање и комуникације	970
	Финансијске делатности и делатност осигурања	632
	Пословање некретнинама	130
	Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	1.471
	Административне и помоћне услужне делатности	928
	Државна управа и обавезно социјално осигурање	2.070
	Образовање	2.660
	Здравствена и социјална заштита	3.417
	Уметност, забава и рекреација	714
	Остале услужне делатности	973
Регистровани индивидуални пољопривредници		1.517

Табела 3. Регистрована запосленост у Суботици, 2017. – годишњи просек.¹³

Посматрајући структуру запослених на територији Града Суботице према делатностима током 2017. године, може се закључити да је највећи број запослених у сектору прерађивачке индустрије, затим у сектору трговине на велико и мало и поправци моторних возила, на трећем месту су запослени у оквиру сектора здравствене и социјалне заштите. Са друге стране, најмањи број запослених је у сектору пословања некретнинама, затим у сектору снабдевања електричном енергијом, гасом и паром, док су на трећем месту запослени у оквиру сектора снабдевање водом и управљање отпадним водама.

¹³ Извор: Републички завод за статистику – Општине и региони у Републици Србији, 2017. ИССН 2217-7981, ст. 162-163

Годишњи просек је израчунат као аритметичка средина броја запослених за свих 12 месеци.

Индустрија и МСП

Индустрија Суботице је била разноврсна. Поред прехранбене индустрије у разним својим подсекторима, интензивно су се развијали електро-метални комплекс, хемијска индустрија, индустрија текстила, производња обуће, чарапа, штампарије и грађевинарство. У односу на њих може се очекивати мање или више интензиван развој и у будућности, јер располажу потребним ресурсима (капацитети, знање и искуство, потребна радна снага, сировинска основа или расположиве компоненте, тржиште).

Прерађивачка индустрија се сматра најјачом индустријском граном Суботице, а чини је електро и машинска индустрија односно електромашиноградња, подсектор индустрије који је у дубокој кризи, али у коме још увек постоје значајни развојни потенцијали. У оквиру прехранбене индустрије заступљени су подсектори производње, кондиторске индустрије, производње сточне хране. У оквиру текстилне индустрије такође се уочавају позитивна померања, посебно област чарапарства представља значајан потенцијал. Занатство и штампарије представљају препознатљиви део привреде Суботице. Анализе показују да се као слабији подсектори у овом тренутку могу истаћи хемијска индустрија, коју следи приватни капацитети за производњу и прераду меса. Такође и некад моћна индустрија прераде воћа и поврћа је услед неадекватне приватизације у дубокој кризи. Неколико мањих винарија отвара ново тржиште за локалне винаре.

Када је реч о малим и средњим предузећима, она су концентрисана углавном у области трговине и услуга, а када је реч о прерађивачкој индустрији, има их у области прехранбене индустрије, прераде пластике, текстилне индустрије. Предузетничке радње се такође у највећем делу концентришу у секторима трговине, услуга, посебно превоза, а тек мањи део њих је активан у области прехранбене производње, прераде пластике или електро-металне индустрије.

Посматрајући структуру привреде града према делатностима, закључује се да највећи број привредних друштава и предузетника делује у оквиру сектора: трговина на велико и трговина на мало; поправка моторних возила и мотоцикала.

МСП која су своје пословање започели у кругу својих домаћинстава, данас се сусрећу са проблемом недостатка простора за ширење пословања, будући да је простор ограничен или чак обављање делатности ствара буку и другу сметњу у односу на стамбено окружење.

Углавном тај проблем предузетници решавају сопственим улагањима у изградњу нових условних пословних простора на рубним деловима града. Међутим, тада им се отвара други проблем, а то је неоговарајућа повезаност са линијама градског саобраћаја. Решење

овог проблема може бити одлука да се одреди тзв „предузетничка зона“ у којој ће се концентрисати погони МСП који ће подизати сопственим средствима (уз кориштење доступних извора подршке). Улога ЈЛС би била да инфраструктурно припреми терен и обезбеди логистичку подршку у смислу јавног превоза. Овај проблем је већ сада евидентан.

Понуда радне снаге

Подручје рада/Група занимања	Nezaposlena lica na dan 31.12.2018. godine				Пријављене потребе		Запошљавање				Запошљавање са евиденције			
	Укупно		ОСИ				Укупно		ОСИ		Укупно		ОСИ	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	ОСИ	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
УКУПНО	4,700	2,253	386	156	1,334	0	20,377	8,883	380	145	3,185	1,643	380	145
Пољопривреда, производња и прерада хране	290	155	37	16	26	0	1,791	522	52	14	213	91	52	14
Шумарство и обрада дрвета	50	13	4	1	8	0	618	240	29	11	162	95	29	11
Геологија, рударство и металургија	4	2	0	0			331	137	3	1	10	2	3	1
Машинство и обрада метала	248	17	46	5	201	0	1,771	215	44	1	261	53	44	1
Електротехника	140	9	10	0	21	0	642	92	4	2	104	26	4	2
Хемија, неметали и графичарство	123	77	13	7	38	0	712	295	17	6	149	67	17	6
Текстилство и кожарство	195	183	38	35	62	0	1,035	869	25	21	294	265	25	21
Комуналне, тапетарске и фарбарске услуге	30	3	3	0	17	0	985	539	48	13	204	107	48	13
Геодезија и грађевинарство	145	55	11	1	21	0	1,161	80	16	2	167	13	16	2
Саобраћај	110	13	6	1	17	0	1,493	83	15	1	157	16	15	1
Трговина, угоститељство и туризам	204	131	22	13	60	0	4,638	2,704	64	37	677	412	64	37
Економија, право и администрација	401	254	18	9	58	0	2,580	1,406	39	23	350	201	39	23
Васпитање и образовање	122	101	4	2	13	0	791	590	3	2	79	61	3	2
Друштвено - хуманистичко подручје	69	47	4	2	6	0	104	85	0	0	15	12	0	0
Природно - математичко подручје	66	43	0	0	1	0	46	14	0	0	9	5	0	0
Култура, уметност и јавно информисање	38	28	1	1	4	0	312	163	1	0	45	17	1	0
Здравство, фармација и социјална заштита	82	67	4	4	39	0	817	615	10	7	187	153	10	7
Физичка култура и спорт	5	1	0	0			50	10	0	0	11	5	0	0
Остало	2,378	1,054	165	59	742	0	500	224	10	4	91	42	10	4

Табела 4. Понуда радне снаге на дан 31.12.2018. године.¹⁴

¹⁴ Извор: Статистика Националне службе за запошљавање, Понуда радне снаге на дан 31.12.2018. године., Суботица, 2018

Табела приказује потребе послодаваца у сфери новог запошљавања, као и потребе новог запошљавања по подручју рада/група занимања у 2018.години. Узимајући у обзир три највећа подручја рада, запажању су да је највише потреба за радном снагом било из подручја рада трговине, угоститељства и туризма, следи економија, права и администација, и затим пољопривредна производња и прерада хране.

Што се тиче запошљавања, највише је запослених лица у области трговине, угоститељства и туризма, затим у области економије, права и администрације, односно у области комуналне, тапетарске и фарбарске услуге.

Индустријско - пословне зоне у Суботици

У циљу ефикасног решавања проблема економске стагнације и смањење стопе незапослености, Град Суботица је препознао успешну формулу и почетком 2010. године покренуо активности са циљем привлачења домаћих и страних инвестиција. Поред отварања нових радних места, реализацијом инвестиција стичу се многи предуслови прилива средстава у буџет Града наплатом пореза на зараде, пореза на имовину, те накнаде за екологију. Треба имати у виду чињеницу да ће поједина јавна и јавно комунална предузећа дугорочно наплаћивати енергенте и пружати услуге инвеститорима, инвеститори имају тенденцију ангажовања локалних пројектантских и грађевинских оператива, као и ангажовање мањих локалних фирми и предузећа за потребе функционисања и пословања, реализацијом инвестиција долази до повећања извоза као и увођење и овладавање новим технологијама и процедурама .

Од краја 2010. године предузеће "Дункермоторен" д.о.о. се у Суботици бави производњом микромотора. Од октобра 2012. године, " Дункермоторен" д.о.о. као купац, послује у оквиру производне хале површине око 4.800 м² у власништву предузећа за управљање слободном зоном "Суботица" у Индустријској зони "Мали Бајмок", у оквиру режима слободне зоне. Инвеститор тренутно запошљава око 300 радника. Ова компанија је у оквиру инвестиције имплементирала и свој развојни центар. Године 2012. извршена је аквизиција „Дункермоторен“-а од стране америчке компаније „Аметек“ која је један од светских лидера у производњи електронских инструмената и елетромеханичких направа. Дана 2. јула 2015. године „Аметек“ је отворио нови производни погон за израду микромотора (Flore Care and Specialty Motors Division) у оквиру екстериторијалног дела Слободне зоне „Суботица“ и тренутно запошљава око 200 радника

У септембру 2010. године потписан је Меморандум о разумевању са немачким инвеститором "Norma Group" који се бави израдом компонената за аутоиндустрију. Ова компанија је на основу Уредбе о условима, начину и поступку под којима грађевинско земљиште у јавној својини може отуђити или дати у закуп по цени мањој од тржишне цене,

односно закупнине или без накнаде, као и услове, начин и поступак размене непокретности (у даљем тексту: Уредба), задовољила све критеријуме и потписивањем Уговора 23.11.2010. године стекла право укњижења парцеле у власништво без накнаде. Предузеће "Норма група Југоисточна Европа" д.о.о. од јула 2011. године послује у новоизграђеном производном објекту од око 13.000 м² у Индустријској зони "Мали Бајмок", у режиму слободне зоне и тренутно запошљава око 430 радника.

У фебруару 2011. године потписан је Меморандум о разумевању са немачким инвеститором "Continental - Contitech" који се бави израдом компонената за аутоиндустрију. Ова компанија је задовољила све критеријуме на основу Уредбе и потписивањем Уговора 15.09.2011. године, стекла право укњижења парцеле у власништво без накнаде. Од новембра 2012. године инвеститор послује у оквиру новоизграђеног производног објекта прве фазе, површине око 6.000 м², на локацији Индустријске зоне "Мали Бајмок", у оквиру режима слободне зоне и тренутно запошљава око 650 радника. Дана 8. јула 2015. године потписан је нови Меморандум о разумевању са „Contitech Fluid Serbia“ као повезаним лицем инвеститора, а на основу којег ће инвеститор током 2016. године започети изградњу новог производног објекта од 12.200 м² као реализацију друге фазе своје инвестиције у Суботици, у оквиру којег има намеру да у периоду од три године запосли додатних 500 радника.

У новембру 2011. године потписан је Меморандум о разумевању са аустријским инвеститором "Swarovski" који се бави производњом и обрадом кристала и кристалних компоненти. Ова компанија је на основу Уредбе, задовољила све критеријуме и потписивањем Уговора 20.03.2012. године, стекла право укњижења парцеле у власништво без накнаде. "Swarovski Subotica" д.о.о. је почетком 2015. године завршио изградњу производног објекта (прва фаза) површине око 15.000 м² на локацији Индустријске зоне "Мали Бајмок" у оквиру режима слободне зоне. У наредне три године од добијања Употребне дозволе за производни објекат, "Swarovski Subotica" д.о.о. има намеру да запосли око 600 радника. Такође, уколико се створе погодни економски и тржишни услови, ова компанија би на истој парцели започела изградњу новог производног објекта (друга фаза) и запослила око 300 радника.

Новембра 2011. године потписан је Меморандум о разумевању са италијанским инвеститором "Calzedonia" који се бави производњом дечијих, женских и мушких чарапа, купаћих костима и доњег веша робних марки "Calzedonia", "Intimissimi", "Falconeri" и "Tezenis". Инвеститор је на основу Уредбе задовољио све критеријуме и потписивањем Уговора 26.04.2012. године, стекао право укњижења парцеле у власништво без накнаде. "Calzedonia" је основала ћерку компанију "Gordon" д.о.о. која је од новембра 2013. године започела производњу у новоизграђеном производном објекту (прва фаза) површине око

12.000 m² на локацији Индустијске зоне "Мали Бајмок" и тренутно запошљава близу 1.100 радника. У наредне три године, "Gordon" д.о.о. има намеру да запосли око 1.000 радника, а уколико се створе погодни економски и тржишни услови, ова компанија би на истој парцели започела изградњу новог производног објекта (друга фаза) и запослила око 200 радника.

Маја 2013. године потписан је купопродајни уговор за две грађевинске парцеле на Индустијској зони "Мали Бајмок" са италијанским инвеститорима "Leonardo" и "Givi" који се баве производњом обуће и кожне галантерије. Новооснована предузећа "Perseo" и "G.C. 013" започели су припремне активности за реализацију инвестиција.

Током 2016. године завршена је изградња Пословно производне хале у Привредној зони „Мали Бајмок“, а у првом кварталу 2017. године издодана је употребна дозвола, те је на тај начин објект стављен у функцију. С обзиром да је Пословно производна хала у власништву Града Суботице, с једне стране, обогатиће се инвестициона понуда града у сфери „grejfield“ инвестиција, док ће са друге стране, Град остваривати одређене приходе од давања хале у закуп новим инвеститорима. Током 2016. године завршена је изградња новог двосмерног саобраћајног прикључка на државни пут 1б реда, као и изградња коловоза и тротоара. Изградње обезбедио се бољи, безбеднији, сигурнији и ефикаснији саобраћај у оквиру Привредне зоне „Мали Бајмок“, за све запослене грађане Суботице, постојеће и будуће производне компаније.

Током 2017. године израђена је пројектно-техничка документација, на основу које изграђен објект Царинског терминала, за који је крајем године издодана употребна дозвола. Поред тога, на основу растућих потреба присутних инвеститора за електричном енергијом, изграђен је 20 кВ кабловски вод од ТС 110/20 кВ „Суботица-4“ до северне границе Привредне зоне „Мали Бајмок“. Услед повећане потрошње воде на месечном нивоу и потреба присутних инвеститора, до привредне зоне „Мали Бајмок“ изграђен је нови вод.

Почетком 2017. године потписан је купопродајни уговор за грађевинску парцелу у оквиру Привредне зоне „Мали Бајмок“ са италијанским инвеститором „Caminada“, који се бави производњом производа од пластике. 05. маја 2018. године свечано је отворен производни објект компаније „Caminada“ који представља прву фазу њихове планиране инвестиције у Суботици, у оквиру којег ће производњу вршити њихова ћерка компанија „PlastikCam East DOO“. Прва фаза инвестиције износи приближно 3 милиона евра.

Италијански инвеститор „Ondaplast“, откупио је халу од фирме „Metro“ и након адаптације хале, током лета 2018. године,отпочео је производњу производа од пластике.

Очекиване инвестиције и даљи кораци

Оснивањем новог Секретаријата за инвестиције и развој у оквиру Градске управе, Град Суботица је на себе преузео послове које су били у надлежности ЈП Привредно-технолошки паркови Суботица у ликвидацији. С тим у вези, Служба за односе са инвеститорима Секретаријата за инвестиције и развој наставила је преговоре са неколико потенцијалних инвеститора из области производње и комерцијалног сектора који се налазе у различитим фазама.

Као резултат наведених преговора потписан је меморандум о разумевању са немачком компанијом „Boysen“ која се бави производњом издувних система за аутомобилску индустрију. Инвеститор планира да током 2019. године започне изградњу новог производног објекта површине од око 35.000 m² на локацији Привредне зоне „Мали Бајмок“, у оквиру којег ће реализовати своју инвестицију у износу од приближно 65 милиона евра. Инвеститор планира да у периоду од 5 година запосли приближно 500 радника.

У циљу креирања позитивне пословне климе пословања за све постојеће и будуће инвеститоре, предузимају се активности даљег инфраструктурног опремања локација намењених, како за „гринфилд“ тако и за „браунфилд“ и „грејфилд“ инвестиције.

На основу захтева више инвеститора који су присутни у Привредној зони „Мали Бајмок“, у 2018. изграђена су 44 нова паркинг места, намењена возилима радника који су запослени у оквиру Привредне зоне „Мали Бајмок“. Са друге стране, уколико се успешно заврше поступци експропријације земљишта, у плану је изградња нових саобраћајница, како би се повећала безбедност саобраћаја и смањили саобраћајни застоји и гужве.

Реализацијом свих планираних активности и пројеката, локација Привредне зоне „Мали Бајмок“ задржаће висок степен атрактивности за постојеће присутне инвеститоре, с једне стране, односно повећаваће своју атрактивност за нове инвеститоре, с друге стране.

Туризам у функцији економског развоја

Туристичка привреда града, према основним економским индикаторима, даје релативно мали допринос укупном економском развоју. Без обзира на идентификоване потешкоће, град Суботица, са својом туристичком дестинацијом Палић, заузела је значајно место у Стратегији развоја туризма Републике Србије, Националном инвестиционом плану туризма Републике Србије и Програму привредног развоја АП Војводине¹⁵.

¹⁵ Туризам представља огромни потенцијал што је потврђено и у стратегији развоја туризма Републике Србије који Суботицу и Палић ставља у прва 4 приоритета.

Стратегија развоја Републике Србије, језера Палић и Лудаш третирају као туристичку дестинацију првог степена, која може да привуче снажан микс међународних, националних, регионалних и локалних гостију. Из различитих извора, и коначно са сва три нивоа власти, финансирају се пројекти од значаја за развој и унапређење комуналне, туристичке и пословне инфраструктуре на Палићу, као и израда потребне техничке документације и пројеката за битне будуће активности изградње инфраструктуре, што је свакако показатељ високог степена интересовања за Палић и препознавања његових потенцијала. За источну обалу обалног појаса језера Палић израђен је и усвојен план детаљне регулације, урађена парцелација, а процес експропријације успешно се привео крају. Тренутно је у изради пројекат парцелације за део обалног појаса Палићког језера – јужна и западна обала IV сектора и обале III сектора језера Палић. Такође у процесу израде је и план детаљне регулације за регулацију обалног појаса Лудашког језера.

Захваљујући најважнијем планском документу Мастер плану развоја Бање Палић и Програму развоја туризма региона језера Палић 2015, створена је стручна основа за даљи развој, која предвиђа искоришћеност позитивних одлика дестинације, историјски имиџ летовалишта и бањског купалишта. Добра локација и доступност главним потенцијалним тржиштима, снажна културолошка позадина и квалитетно тржишно окружење, шансе су развоја целокупног ланца вредности дестинације са могућношћу целогодишњег пословања. Започето је неколико приватних инвестиционих активности на изградњи савремених, ексклузивних смештајних и угоститељских капацитета, са свим пратећим садржајима, које тражи данашњи софистицирани, мобилни и динамични туриста.

На територији Суботице константно се подиже квалитет туристичке понуде и унапређују туристички потенцијали који почивају на етнографском наслеђу, нпр. ревитализују се напуштени салаши, обнављају се виногради, чарде, што свакако доприноси повећању запослености у овој области.

У току 2016 године настављене су инвестиције у делу пополочавање шеталишта и завршено је бетонирање дела шеталишта улица око Великог парка. Упоредо са тим успешно је завршена је I фаза реконструкције термалног базена и његове околине.

Током 2017.године реализовани су следећи пројекти: Реконструкција пешачке стазе на Пешчаној плажи на Палићу, чиме се посетиоцима и локалном становништву омогућило да уживају у шетњи, одмору и разгледању Палића једнако квалитетно и на Источном делу обале језера Палић; Радови на реконструкцији кошаркашког терена и изградњи теретане на отвореном у делу Палића где се и налази „Парк физичке културе“ чиме се знатно допринело развоју спортског и рекреативног туризма, али и унапређењу саме туристичке понуде Палића; Адаптација дела Летње позорнице на Палићу, као објекта од велике

важности за развој туризма, конкретно манифестационог туризма на Палићу, која је након прве фазе реконструкције и уређења одмах стављена у функцију.; Реконструкција Термалног базена на Палићу у оквиру унапређења бањског и рекреативног туризма, и уопште промоције палићке термо-минералне воде, допринела је повећању квалитета туристичке понуде а што је, како су и резултати показали, утицало на повећање броја корисника Термалног базена;

Уређење и урбано опремање Великог парка на Палићу, које је подразумевало наставак поплочања стаза у Великом парку и постављањем новог урбаног мобилијара, као и реконструкцију источног дела објекта од веома велике туристичке важности, конкретно за развој МИЦЕ туризма- Велика тераса.

У 2017.години реализоване су планиране активности у оквиру пројекта Немачке банке KFW у сарадњи са Градом Суботица, које за циљ имају чишћење језера Палић и изградњу пешачке и бициклистичке стазе дуж језера Палић. Процес експропријације земљишта био је приоритет у 2017.години, који је имао за циљ успоставу правног основа за изградњу стазе. Овај пројекат дугорочног је карактера и одвија се по фазама, а крајем 2018.године експропријација се привела крају .

Као прекретница у даљем развоју и унапређењу Палића као туристичке дестинације, остаће забележена 2018. година, с обзиром да су обезбеђена средства са сва три нивоа власти за пројекат изградње савременог Аква Парка и спа и велнес центра на Палићу, и да је сама реализација пројекта на изградњи прве фазе започета у децембру 2018. године. Пројекат вредан милијарду динара, заузима простор на парцели површине 4,4 хектара на простору некадашњег Ауто Кампа, на Мушком штранду, баш како је плански документ Програм развоја туризма и Мастер План Палић и предвидео. Савремени комплекс обухватиће затворене и отворене базене са пратећим атракцијама (тобоганима и воденозабавним садржајима) укључујући и термоминералну воду, али и обичну воду, као и објекат намењен за ресторан, кафе бар, спа и велнес садржаје и друго. Овим пројектом и коначном реализацијом као и отварањем комплеска који је планиран за 2020.годину, Палић као дестинација постаје равноправни конкурент другим бањама и спа центрима у региону и Србији, привлачећи како већи број туриста, тако и заинтересованих инвеститора у делу хотелијера, гастро и других привредника.

Такође, у 2018.години обезбеђена су средства и реализован је пројекат санације дела мола на Мушком штранду у две одвојене фазе, као наставак радова на Летњој позорници и завршетак радова на источном крилу Велике терасе. Реализован је и пројекат изградње Торња за веслаче на Западној обали језера у циљу унапређења и развоја спортског туризма на Палићу, док су радови на наставку поплочања у Великом Парку и дуж источне обале језера Палић, који ће у многоме допринети унапређењу туристичке

понуде Палића и развоју манифестационог, спортског, бањског и рекреативног туризма на Палићу у току. Завршена је изградња спортских терена у Парку физичке културе на Палићу, која је покренула и даље унапређење услова за развој спортских манифестација на Пешчаној плажи на Палићу.

За 2019. годину планира се потпуна реализација главног и стратешки најважнијег пројекта изградње савременог Велнес и спа центра са Аква Парком, као и радови на коначном завршетку санације мола на Мушком штранду након чега ће мол бити потпуно саниран, безбедан и функционалан и свакако радови на завршетку поплочања стаза у Великом парку на Палићу и дуж обале Лајоша Вермеша. Управљач туристичким обухватом Палић- „Парк Палић“ доо као даљи план за 2019. годину наводи и изградњу туристичке инфраструктуре-пешачке стазе од хотела „Президент“ па све до краја Мушког штранда, као и радове на реконструкцији расвете у појединим деловима самог туристичко-историјског језгра Палића.

Упоредо са наведеним пројектима и активностима, манифестацијама на Палићу у организацији „Парк Палић“ доо, за даљи развој Палића и позиционирање у топ туристичке дестинације од значаја је и пројекат немачке банке КФВ који за циљ има санацију и ремедијацију Палићког и Лудашког језера као и изградњу канализације и бициклистичке стазе око самог језера. Активности у оквиру овог пројекта, са више аспекта утицаће на даљи развој и унапређење постојеће инфраструктуре, микро и макроклиме и туристичке понуде Палића.

Реализацијом планираних активности очекује се и већа заинтересованост посетилаца, туриста и локалног становништва за Палић, што даје задатак управљачу да посебан акценат стави на унапређење и повећање туристичке понуде у смислу манифестација, као и развоју конгресног односно МИЦЕ туризма, упоредо са развојем бањског, односно спортско- рекреативног туризма. Конкретно, након отварања Велнес и спа центра на Палићу, 2020. године очекује се значајан прилив и долазак инвеститора, заинтересованих привредника и коначно туриста.

Константном реализацијом пројекта и систематичним планирањем даљег развоја туристичких потенцијала Палића, унапређењем квалитета туристичке понуде и инфраструктуре привући ће већи број туриста, који ће допринети расту тражње за смештајним капацитетима и услугама хотела, хостела и других видова смештаја и услуга (ресторани, кафићи, козметички салони, и др) на Палићу што ће се одразити како на увећање прихода привредних друштава на Палићу, тако и на повећање прихода на основу пореза.

За даљи развој туристичке дестинације Палић, у складу са Програмом развоја туризма региона језера Палић 2015, неопходно је помоћи и стимулисати мале

предузетнике (пружаоце услуга смештаја у туристичком делу Палића) при samozapoшљавању, односно регистрацији соба или кућа за одмор. Потребно је стимулисати и постојеће регистроване предузетнике у запошљавању стручног, образованог кадра за потребе сектора туризма и угоститељства, попут: рецепционара, собарица, конобара, помоћних радника у кухињи, ноћних чувара и другог, како би се квалитетом услуге побољшала примамљивост дестинације Палић. Квалитет услуге ангажованих туристичких водича ће допринети свеукупном имиџу дестинације.

Сарадња са репрезентативним синдикатима

Кроз рад Социјално-економског савета Републике и на локалном нивоу, као и закључивањем посебних споразума и протокола о сарадњи и заједничком деловању између појединих социјалних партнера, размењивана су мишљења и усаглашавани ставови социјалних партнера о појединим питањима од заједничког интереса где синдикати играју веома значајну улогу а посебно у настојањима да се постојећа радна места очувају и унапреди поштовање права запослених, све у складу са законима и европским стандардима.

СТАЊЕ И ТОКОВИ НА ЛОКАЛНОМ ТРЖИШТУ РАДА

Основни показатељи:

Незапосленост

Број незапослених у Суботици на дан 31.12.2018. године износио је 4.700 лица, од чега је 2.253 лица женског пола, односно 47,94%.

Град Суботица	децембар 2014	децембар 2015	децембар 2016	децембар 2017	децембар 2018
Незапослени-укупно	10.089	8.879	7.528	5.858	4.700
Незапослени-жене	4.919	4.183	3.527	2.761	2.253
Незапослени-жене %	48,76	47,11	46,85	47,13	47,94

Табела 5. Број и полна структура незапослених у Суботици, по годинама.¹⁶

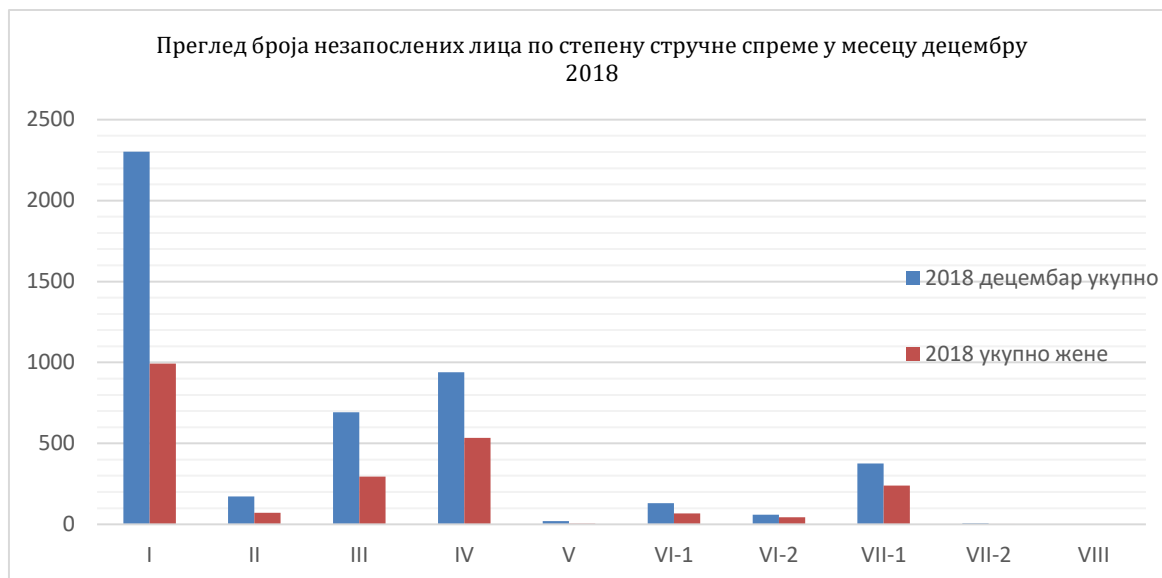
Посматрајући временски период за протеклих пет година, може се закључити да је у граду изражен тренд пада броја незапослених лица. Исти закључак се може извести и ако се посматра број незапослених жена и њихово учешће у укупном броју незапослених лица.

Степен стручне спреме	2017 децембар		2018 децембар	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене
I	2.781	1.156	2.302	993
II	229	94	172	72
III	919	398	692	295
IV	1.253	725	940	535
V	24	5	20	4
VI-1	212	120	131	67
VI-2			60	44
VII-1	440	263	376	240
VII-2			6	2
VIII	0	0	1	1
Укупно	5.858	2.761	4.700	2.253

Табела 6. Преглед броја незапослених лица по степену стручне спреме у месецу децембру 2017/2018¹⁷

¹⁶ Извор: Национална служба за запошљавање – филијала Суботица Преглед броја запослених лица у месецу децембру од 2014. до 2018. године.

¹⁷ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по степену стручне спреме у месецу децембру 2018, Суботица, 2018

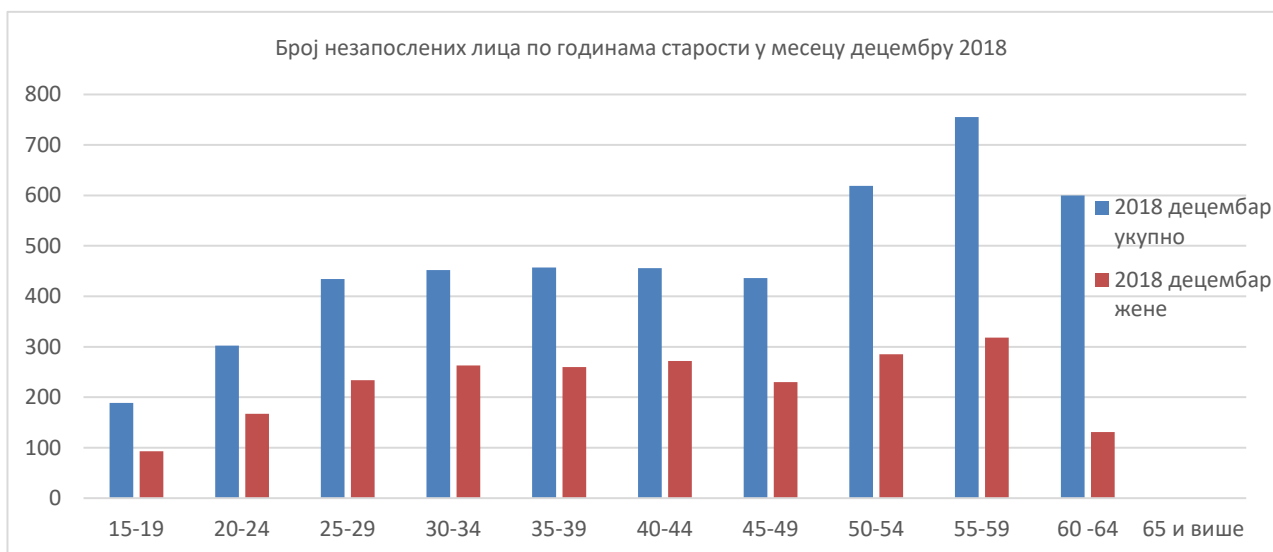
Графикон 1. Преглед броја незапослених лица по степену стручне спреме у месецу децембру 2018.

У односу на 2017. годину, структура незапослених лица према степену стручне спреме је готово иста, тако највише има лица са I степеном стручне спреме 2.302 (48,98%), затим са IV степеном 940 (20%), са III степеном 692 (14,72%), са VII-1 степеном стручне спреме је 376 лица (8%), са II степеном 172 лица (3,66%), са VI-1 степеном стручне спреме је 131 лица (2,78%), са VI-2 степеном стручне спреме је 60 лица (1,28%), број лица са V степеном стручне спреме 20 (0,42%), са VII-2 степеном стручне спреме је 6 лица (0,13%), и са VIII степеном стручне спреме 1 лице (0,02%).

Година старости	2017 децембар		2018 децембар	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене
15-19	259	111	189	93
20-24	418	208	302	167
25-29	545	286	434	234
30-34	543	301	452	263
35-39	617	346	457	260
40-44	580	319	456	272
45-49	592	304	436	230
50-54	787	372	619	285
55-59	874	377	755	318
60 -64	643	137	600	131
65 и више			0	0
Укупно	5.858	2.761	4.700	2.253

Табела 7. Преглед броја незапослених лица по годинама старости у месецу децембру 2018¹⁸

¹⁸ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по годинама старости у месецу децембру 2018, Суботица, 2018.

Графикон 2. Преглед броја незапослених лица по годинама старости у месецу децембру 2018.

Према годинама старости највеће учешће имају лица у групи од 55–59 година старости 755 лица (16,06%), следе лица односно популација од 50-54 године старости 619 лица (13,17%), затим старости од 60 до 64 године 600 лица (12,77%), лица у старосној групи од 35-39 година евидентирано је 457 лица (9,72%), следи 40-44 године старости чини 456 лица (9,70%), старосна група од 30-34 године има 452 особе (9,64%), старосну групу од 45-49 година чини 436 особе (9,28%), старосна група од 25-29 година има 434 лица (9,23%), старосна група од 20-24 године 302 особа (6,42%) и старосна група од 15-19 година има 189 особа (4,02%)

Структура незапослених лица – теже запошљиве категорије

Незапослена лица		Претходно радно искуство				Укупан број лица која спадају у угрожене катеорије	Особе са инвалидитетом		Млади (до 30 година старости)		Дугорочно незапослени		Корисници новчане накнаде у случају незапослености	
		Први пут траже запослење / без раднoг искуства		Били у радном односу / радно ангажовани										
Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене		Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
4.700	2.253	1.456	805	3.244	1.448	4.544	384	155	925	494	2.984	1.361	251	125

Технолошки вишкови		Технолошки вишкови - Старији од 55 година		Самохран родитељи		Оба незапослена родителја		Интерно раселјена лица		Избеглице		Корисници материјалног обезбеђења породице	
Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
417	192	195	67	266	228	375	181	50	27	3	1	1733	753

Деца у хранителјским породицама	Повратници из иностранства по споразуму о реадмиси	Повратници из затвора	Роми		Жртве трговине људима	Жртве породичног насилја	Остале угрожене категорије		Лица без школе или са непотпуним основном школом	
Укупно	Укупно	Укупно	Укупно	Жене	Укупно	Укупно	Укупно	Жене	Укупно	Жене
0	0	0	328	174	0	0	55	20	1,233	549

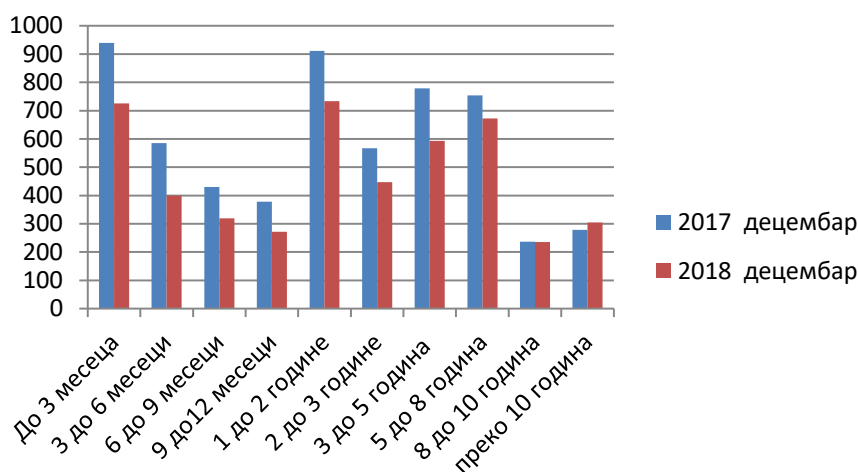
Табела 8. Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018. ¹⁹

Укупан број незапослених лица у Суботици закључно са децембром 2018. године износи 4.700., од чега је број жена 2.253 односно 47,94 %. Укупан број лица која спадају у угрожене категорије је 4.544, од тога особе са инвалидитетом 384 лица, млади (до 30 година старости) 925, дугорочно незапослени 2.984 лица и корисници новчане накнаде у случају незапослености 251.

¹⁹ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018, Суботица, 2018

Дужина чекања на запослење	2017 децембар	2018 децембар
До 3 месеца	939	726
3 до 6 месеци	585	399
6 до 9 месеци	430	319
9 до 12 месеци	378	272
1 до 2 године	911	733
2 до 3 године	567	447
3 до 5 година	779	593
5 до 8 година	754	672
8 до 10 година	237	235
преко 10 година	278	304
Укупно	5.858	4.700

Табела 9. Преглед броја незапослених лица по годинама старости у месецу децембар 2017/2018²⁰

Графикон 3. Преглед броја незапослених лица по дужини чекања на запослење 2017/2018.

Значајан, али нумерички тешко мерљив показатељ промене у структури радно активног становништа, који утиче и на запосленост односно незапосленост, је одлив младих високообразованих стручних кадрова. У том смислу су потребне комплексне и целокупне друштвено економске мере које ће подржати рад са студентима и ученицима завршних година у подизању њихових знања и способности за предузетништво и стварање предуслова за подстицај њиховог адекватног запошљавања.

Посебан нагласак треба ставити на јачање менаџерских способности лица која се самозапошљавају, те на подстицање високо образованих лица на самозапошљавање, јер њихово покретање бизниса носи са собом потенцијал повећаног запошљавања свих осталих категорија незапослених. У конкуренцији са глобалним тржиштем успешно могу да се носе само она предузећа који располажу потребним знањем и менаџерским вештинама.

²⁰ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018, Суботица, 2018

Теже запошљива лица на тржишту рада

Рањивост одређених категорија на тржишту рада доводи до тога да те категорије - групације добијају статус теже запошљива лица. Стога ћемо говорити уједно и о рањивости и о тежем запошљавању и интегрисању на тржиште рада одређених категорија радно способног становништва.

Рањивост одређених категорија може бити резултат утицаја личних, економских и/или социјалних фактора, што их ставља у неповољан положај и негативно утиче на живот одређене групације. Фактори као што су старосно доба, степен образовања, инвалидитет, пол, етничко порекло, социјални положај и др. могу да представљају препреку у остваривању принципа једнаких могућности и доступности услуга на тржишту рада.

Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености прописује да је теже запошљив незапослени који због здравственог стања, недовољног или неодговарајућег образовања, социо-демографских карактеристика, регионалне или професионалне неусклађености понуде и тражње на тржишту рада, или других објективних околности теже налази запослење.

Када је реч о тржишту рада, рањивост се обично одређује према разним индикаторима тржишта рада који су испод просека у односу на укупно становништво радног узраста рада. Поменути индикатори су у случају рањивих категорија неповољнији од одговарајућих просечних вредности за укупно становништво радног узраста. Индикатори који се узимају у обзир су: стопа незапослености, стопа запослености, индикатори који се односе на квалитет запошљавања, степен запошљавања рањивих категорија и удео дугорочно незапослених у укупном броју незапослених и др. То значи да особе које припадају овим категоријама могу да се суоче са додатним препрекама при уласку на тржиште рада и да им може бити неопходна подршка за укључивање на тржиште рада и проналазка адекватног запослења.

Национална стратегија запошљавања за период 2011-2020. утврђује посебно осетљиве категорије на тржишту рада које треба да буду примарни корисници мера активне политике запошљавања. У ту категорију спадају: Роми, особе са инвалидитетом, рурално становништво, лица без квалификација/образовања, жене, млади (15-30 године старости), старија лица (преко 50 година живота), дугорочно незапослени, (лица су тражиоци запослења дуже од 12 месеци а посебно су наглашени они који траже посао дуже од 18 месеци), вишак запослених, корисници новчане накнаде, корисници новчане социјалне помоћи, самохрани родитељи, деца без родитељског старања, жртве породичног насиља, жртве трговине људима, интерно расељена лица, избегла лица, повратници из затвора и други.

Национални акциони плану запошљавања се прави на годишњем нивоу и он је у складу са Националном стратегијом 2011-2020. Сваке године категорије теже запошљивих лица имају приоритет приликом укључивања у мере активне политике запошљавања.

У 2019. години статус теже запошљивих лица, а у складу са проценом запошљивости, која ће имати приоритет при укључивању у мере активне политике запошљавања су: млади до 30 година живота, жене, вишкови запослених, старији од 50 година, лица без квалификација и нискоквалификовани, особе са инвалидитетом, Роми, радно способни корисници новчане социјалне помоћи, дугорочно незапослени (на евиденцији дуже од 12 месеци а посебно незапослена лица која траже посао дуже од 18 месеци), млади у домском смештају, млади у хранитељским породицама, млади у старатељским породицама и жртве породичног насиља.

Категорија младих у домском смештају, хранитељским и старатељским породицама подразумева младе до 30 година старости који су имали или имају статус младих у домском смештају, хранитељским и старатељским породицама.

Такође, у програме и мере активне политике запошљавања потребно је укључивати и остала теже запошљива лица из посебно осетљивих категорија незапослених као што су: жене (посебно жене жртве трговине људима), рурално становништво, избегла и расељена лица, повратници према споразуму о реадмисији, самохрани родитељи, супружници из породице у којој су оба супружника незапослена, родитељи деце са сметњама у развоју, бивши извршиоци кривичних дела и сл. на начин којим се омогућава њихова интеграција на тржиште рада.

У Националном акционом плану запошљавања за 2019. годину приоритет за укључивање у мере активне политике запошљавања имају теже запошљива лица. **Посебно су угрожена лица** која се истовремено суочавају са више фактора рањивости/отежане запошљивости. Одређеним програмима и мерама активне политике запошљавања подстиче се равноправнији положај ових лица на тржишту рада.

Вишак запослених

Према члану 153. Закона о раду, послодавац је дужан да донесе програм решавања вишка запослених, ако утврди да ће због технолошких, економских или организационих промена у оквиру периода од 30 дана доћи до престанка потребе за радом запослених на неодређено време и то за најмање: 10 запослених код послодавца који има у радном односу више од 20, а мање од 100 запослених на неодређено, 10% запослених код послодавца који има у радном односу најмање 100 а највише 300 запослених на неодређено и 30 запослених код послодавца који има у радном односу преко 300

запослених на неодређено. Програм је дужан да донесе и послодавац који утврди да ће доћи до престанка потребе за радом из наведених разлога најмање 20 запослених у оквиру периода од 90 дана, без обзира на укупан број запослених код послодавца. Код програма решавања вишкова запослених, послодавац је у складу са чланом 154. Закона о раду, дужан да пре доношења програма у сарадњи са репрезентативним синдикатом и републичком организацијом надлежном за запошљавање, предузме одговарајуће мере за ново запошљавање вишка запослених. У том смислу НСЗ има обавезу да сачини документ – Мишљење и предлог мера за запошљавање вишка запослених и да то сугерише послодавцу који ради програм решавања вишка запослених, а такође се наводе и активне мере које предузима НСЗ – које су актуелно на располагању, ново запошљавање или samozapoшљавање, могућност коришћења посредничких услуга, субвенција, обука и слично.

Вишак запослених	УКУПНО	
	Укупно	Жене
УКУПНО	417	192
I степен стручне спреме	81	23
II степен стручне спреме	18	7
III степен стручне спреме	88	31
IV степен стручне спреме	143	76
V степен стручне спреме	4	0
VI-1 степен стручне спреме	26	14
VI-2 степен стручне спреме	7	5
VII-1 степен стручне спреме	49	36
VII-2 степен стручне спреме	1	0

Табела 10. Преглед броја вишка запослених према ССС у месецу децембру 2018²¹

У току 2018. године није било послодаваца који су били дужни да у складу са Законом о раду доносе програм решавања вишка запослених.

Од 4700 незапослених лица на евиденцији суботичке филијале је 417, односно 8% из категорије вишка запослених. У структури незапослених лица из категорије вишкови запослених највише је незапослених са IV степеном стручног образовања 34%, затим са II степеном 21%, са VI и VII 15% док је из категорије са I и II степеном стручне спреме 11%.

²¹ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018, Суботица, 2018

Жене на локалном тржишту рада

Према резултатима пописа становништва из 2011. године на територији града Суботице живело је 141.554 становника. У укупном броју становника, број жена износио је 73.514 у односу на број мушкараца који је 68.040. Велики број радно способних жена ради у зони такозване „сиве“ економије, на повременим пословима, на замени, као раднице код куће, као неплаћене или мање плаћене од мушкараца и тиме њихова друштвена искљученост бива сложенија. Можемо говорити о појави „стакленог плафона“ у друштву који произилази као коначни резултат економске и социјалне неравноправности полова. Она се огледа у неколико група фактора које проистичу једни из других:

1. укореењени ставови према мушкој и женској улози у друштву, који често одређују ниво и смер образовања младих жена,
2. сегрегација занимања по полу (традиционално женска занимања су мање плаћена, мање комплексна и наводно захтевају мање способности, а и у оним областима где раде већином жене – мушкарци су на руководећим положајима),
3. неједнако плаћање мушкараца и жена за исти посао у корист мушкараца, без обзира на усвојену законску регулативу (Закон о родној равноправности),
4. потешкоће жена у усклађивању пословних и приватних обавеза .

Општи индикатори неповољног положаја жена су:

- економска зависност,
- незапосленост и проблем заштите права запослених,
- родни стереотипи у друштву, на послу и снажан социјални притисак,
- бесплатан рад/привређивање жена на селу, и у приградским насељима са карактеристикама руралног подручја
- лоша координација између различитих институција и организација,
- неспровођење Закона о родној равноправности и Конвенције о правима жена
- проблеми у усклађивању приватних и професионалних улога жена,
- недовољна едукованост жена у вези са својим правима.

На евиденцији НСЗ од 4.700 незапослених лица на територији града Суботице, 2.253 лица су жене (47,94%).

Циљна група: Жене	Суботица	
	Укупно	%
Укупно	2.253	100,00%
I степен стручне спреме	993	44,07
II степен стручне спреме	72	3,20
III степен стручне спреме	295	13,09
IV степен стручне спреме	535	23,75
V степен стручне спреме	4	0,18
VI-1 степен стручне спреме	67	2,97
VI-2 степен стручне спреме	44	1,95
VII-1 степен стручне спреме	240	10,65
VII-2 степен стручне спреме	2	0,09
VIII степен стручне спреме	1	0,04

Табела 10. Преглед незапослених жена по степену стручне спреме²²

Структура незапослених жена према степену стручне спреме је следећа : највише незапослених лица је са I степеном стручне спреме 993 (44,07%), затим са IV степеном 535 (23,75%), са III степеном 295 (13,09%), са VII-1 степеном стручне спреме је 240 лице (10,65%), са II степеном 72 лица (3,20%), са VI-1 степеном стручне спреме је 67 лица (2,97%), са VI-2 степеном стручне спреме је 44 лица (1,95%), са V степеном стручне спреме је 4 лица (0,18%), са VII-2 степеном стручне спреме је 2 лица (0,09%), док је најмањи број незапослених жена са VII степеном стручне спреме – 1 (0,04%).

Самозапошљавање жена

Самозапошљавање је једна од мера активне политике запошљавања намењена незапосленим лицима са евиденције која имају намеру да покрену самосталну делатност и баве се приватним предузетништвом. Значајно учешће у програмима самозапошљавања на подручју града имају и жене. Неопходан услов за коришћење субвенција за самозапошљавање, поред незапослености, јесте и похађање обуке из предузетништва.

²² Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018 , Суботица ,2018

Сва лица која желе учешће у програму самозапошљавања обавезна су завршити инструктивну обуку из области предузетништва у организацији НСЗ, након чега испуњавају услове за конкурсације. Током 2018. године обуку је завршило 189 незапослених лица, од чега су 83 жене или 44,00 %, што је мање за 10% у односу на претходну годину.

Анализа уназад неколико година показује да је учешће жена у програмима самозапошљавања на приближно истом нивоу и креће се у распону од 40 до 50%.

Код програма самозапошљавања на нивоу града учешће жена у укупном броју лица која су покренула самостални посао јесте 40%. У поређењу са претходном годином учешће жена је смањено за 25%.

Предузетнице су највише регистровале радње из области различитих врста услуга, попут фризерско-козметичарских, угоститељских, здравствених, рачуноводствених и ревизорских послова, затим у производној делатности – производња одеће и трговинској делатности, док су друге делатности врло мало заступљене. Овакав тренд развоја услуга се задржава на истом нивоу већ неколико година и није се значајно мењао. Запажен је благи пораст жена предузетница у области производње.

У оквиру женског предузетништва посебну групу чине агропредузетнице које започињу своје мале економске иницијативе на локацијама у приградским насељима чија се економија и развој превасходно базирају на пољопривреди. Ови предузетнички подухвати се покрећу у области диверзификације пољопривредне производње (узгајање нових сорти биљака, органска производња), прераде млека, воћа и поврћа, савремених облика бављења сточарством, у етно предузетништву као и иницијативама у сеоском туризму.

Иако се ова врста предузетништва у већини случајева одвија у оквиру газдинстава (регистрованих), она ипак спада у категорију самозапошљавања жена, коју треба подржати са посебним обзиром на чињеницу да у овим приградским насељима живи 30% становништва града Суботице од чега најмање половину чине жене.

Други разлог за подршку самозапошљавању жена у руралним подручјима Суботице чине опредељења у оквиру Стратегије локалног одрживог развоја (СЛОП) која наглашавају важност унапређења пољопривреде и сеоског туризма као битних развојних потенцијала града. Према новим истраживањима (СеЦонс и Фемина Цреатива, УН Women) жене су главне иницијаторке нових идеја и представљају водећу снагу у преображају руралне економије.²³

²³ Према полазној студији о предузетништву жена у Србији (SeCon UN Women) и истраживањима Feminine Creative, урбано женско предузетништво је у стагнацији односно опадању, док је предузетништво жена са села у порасту са много занимљивих нових идеја.

Поред програма samozапшљавања, жене су имале значајно учешће и у другим програмима и мерама активне политике запошљавања, у програмима јавних радова и програмима субвенције за отварање нових радних места.

У програмима субвенције за отварање нових радних места учешће жена је 53%, што представља благо повећање од 5% у односу на претходну годину.

У јавним радовима у 2018. години учешће жена износи 52,50%, што је значајно повећање у односу на претходну годину. Кроз јавне радове највише жена је запослено у области социјалних и хуманитарних делатности, односно у домовима за стара лица, у удружењима за ометена лица и лица са различитим сметњама у развоју. Поред тога, кроз јавне радове највише жена обавља најједноставније послове у области заштите животне средине и природе, тачније уређење јавних зелених површина и чишћење.

Учешће жена у свим мерама активне политике запошљавања уназад неколико година, јесте на нивоу вишегодишњег просека, односно константно око половине укупног броја лица укључених у мере.

Особе са инвалидитетом на локалном тржишту рада

Особе са инвалидитетом се свакодневно суочавају са читавим низом препрека када је реч о њиховом запошљавању, почев од предрасуда, па све до архитектонских баријера и то на сваком кораку. Да би особе са инвалидитетом могле да задовољавају основне егзистенцијалне потребе њима се мора омогућити право на рад, те су потребне минималне измене у погледу радног простора и унапређења могућности приступа радном месту. Чланом 24. Закона о запошљавању и професионалној рехабилитацији особа са инвалидитетом,²⁴ наметнута је обавеза запошљавања особа из ове популације за све послодавце који имају више од 20 радника. Уз помоћ поменутих законских одредби, одређени број особа са инвалидитетом се укључио у свет рада, али то је и надаље недовољно.

Суботица има тежњу да постане град који ће се у потпуности прилагодити особама са инвалидитетом, тако да се последњих година велика пажња посвећује инклузији, како би лица са инвалидитетом постала активни чланови заједнице, који ће својим потенцијалом допринети развоју града. Примери позитивне праксе 2014., 2015., 2016. 2017. и 2018. године су показали да особе са инвалидитетом могу успешно да раде и постижу

²⁴ Извор: http://www.nsz.gov.rs/live/digitalAssets/0/327_zakon_o_profesionalnoj_rehabilitaciji.pdf (20.01.2018.)

предвиђене резултате, разлике су идентификоване у начину рада и прилагођавању пословног простора.

Међутим, послодавци су само последњи корак у укључивању особа са инвалидитетом на тржиште рада. Целокупан процес образовања треба бити прилагођен и особама са инвалидитетом у стицању потребног знања и квалификација које тржиште изискује.

Град	Број незапослених		Број незапослених ОСИ		% учешћа ОСИ у Укупној незапослености	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
Суботица	4.700	2.253	384	155	8,17	6,88

Табела 11. Преглед броја незапослених особа са инвалидитетом и њихово % учешће у укупној незапослености у Суботици²⁵

На евиденцији Суботичке филијала НСЗ је евидентирано 384 особа са инвалидитетом, од тога су 155 жене (40,36%), док је 229 лица мушког пола. У укупном броју незапослених на територији Града Суботице, особе са инвалидитетом имају учешће од 8,17%.

Циљна група: Особе са инвалидитетом	Суботица			
	Укупно	%	Жене	%
Укупно	384	100,00%	155	100,00%
I степен стручне спреме	142	36,98%	44	28,39%
II степен стручне спреме	47	12,24%	22	14,19%
III степен стручне спреме	85	22,14%	41	26,45%
IV степен стручне спреме	82	21,35%	38	24,52%
V степен стручне спреме	1	0,26%	0	0,00%
VI-1 степен стручне спреме	8	2,08%	2	1,29%
VI-2 степен стручне спреме	3	0,78%	2	1,29%
VII-1 степен стручне спреме	15	3,91%	5	3,23%
VII-2 степен стручне спреме	1	0,26%	1	0,65%

Табела 12. Преглед незапослених особа са инвалидитетом по степену стручне спреме²⁶

²⁵ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018, Суботица, 2018

²⁶ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018, Суботица, 2018

Према степену стручне спреме ситуација је следећа: највише има лица са I степеном стручне спреме 142 (36,98%), затим са III степеном стручне спреме 85 лица (22,14%), са IV степеном стручне спреме 82 лица (21,35%), са II степеном стручне спреме је 47 лица (12,24%), са VII-1 степеном стручне спреме 15 лица (3,91%), са VI-1 степеном стручне спреме 8 лица (2,08%) и са V и VII-2 степеном стручне спреме 1 лица (0,26%).

Општи индикатори неповољног положаја особа са инвалидитетом на тржишту рада су:

- ▶ економска зависност и немогућност да се из те зависности сопственим снагама изађе,
- ▶ архитектонске баријере,
- ▶ предрасуде и социјална изолованост,
- ▶ слаба мобилност која доводи до губитака у социјалним контактима, тешкоће у радној адаптацији,
- ▶ недовољна сензибилисаност послодаваца за потребе и могућности радног ангажовања.

Принципи усмерени против дискриминације који имају за циљ јачање свести друштва о потреби инклузије особа са инвалидитетом, као и о њиховим једнаким правима, која су универзална и важе за све су:

- повећање поштовања различитости коз индивидуална права,
- социјални приступ и уклањање баријера,
- подстицање инклузије кроз запошљавање,
- подршка процесу социјалне интеграције,
- јачање и ширење социјалних структура које садрже партиципативност,
- подизање нивоа обавештености и подизање свести јавног мњења.

Оно што је карактеристично за особе са инвалидитетом јесте да се само мали број лица запошљава у оквиру своје квалификације или стручне спреме, него се запошљавају према својим очуваним психофизичким могућностима.

Град	Број запослених са евиденције		Број запослених ОСИ са евиденцији		% учешће ОСИ у Укупном запошљавању	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
Суботица	3.185	1643	183	88	5.75	2.76

Табела 13. Запошљавање особа са инвалидитетом и њихово % учешће у укупном запошљавању у Суботици (од 01.01.2018. до 31.12.2018. године)²⁷

Од почетка године закључно са 31.12.2018. године у Суботици запослено је 183 особа са инвалидитетом, од тога 88 жена (48,09%), кроз јавне радове у 2018 години Град Суботица је омогућио да буду запослене и особе са инвалидитетом, те је пружена подршка и путем имплементације пројекта из сфере социјалне заштите.

Млади на локалном тржишту рада

Младима на тржишту рада у Суботици, иако често могу имати предност при запошљавању, недостатак радног искуства отежава процес првог запослења тако да је проценат оних који први пут траже посао изузетно висок. Део популације младих нема развијену свест о потреби самосталног развоја каријере. Недостатак вештина идентификован је у следећим областима: представљање послодавцима кроз писање радне биографије, као и вођење интервјуа са послодавцем и у оквиру тога потребно је развијати различите стилове наступа на интервјуима. С друге стране, млади су адаптивни и мобилни што креира предуслове лакшег запошљавања изван места боравка, и у срединама које су оријентисане на кадар са високом стручном спремом.

Достигнути ниво образовања младих је релевантан структурни индикатор нивоа образовања једног дела контингента радне снаге који у блиској будућности одређује развојни потенцијал земље.

Град	Број незапослених		Број незапослених Младих (до 30 година)		% учешћа Младих (до 30 година) у укупној незапослености	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
Суботица	4.700	2.253	925	494	19,68%	10,51%

Табела 14. Преглед броја незапослених Младих (до 30 година) и њихово % учешће у укупној незапослености у Суботици²⁸

²⁷ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018, Суботица, 2018

²⁸ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018, Суботица, 2018

Током 2018, године на евиденцији НСЗ филијале у Суботици, незапослених лица млађих од 30 година било је 925 односно 19,68% укупне популације незапослених. Од укупног броја незапослених који спадају у групу млади (до 30 година) 10,51% су особе женског пола.

Циљна група: Млади (до 30 година)	Суботица			
	Укупно	%	Жене	%
УКУПНО	925	100,00%	494	100,00%
I степен стручне спреме	472	51,03%	228	46,15%
II степен стручне спреме	15	1,62%	6	1,21%
III степен стручне спреме	100	10,81%	38	7,69%
IV степен стручне спреме	166	17,95%	105	21,26%
V степен стручне спреме	1	0,11%	0	0,00%
VI-1 степен стручне спреме	1	0,11%	1	0,20%
VI-2 степен стручне спреме	37	4,00%	27	5,47%
VII-1 степен стручне спреме	133	14,38%	89	18,02%
VII-2 степен стручне спреме	0	0,00%	0	0,00%

Табела 15. Преглед незапослених младих (до 30 година) по степену стручне спреме²⁹

Највише незапослених младих је било без завршене основне школе , односно са I степеном стручне спреме 51,03%, затим, са IV степеном стручне спреме спреме 17,95%, са VII степеном стручне спреме 14,38%, док је са III степеном стручне спреме 10,81%

Анализа запошљавања младих показује да се најчешће запошљавају кроз флексибилне облике рада на хонорарним, привременим и повременим пословима, ван просторија послодавца и да раде за ниже зараде.

²⁹ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018 , Суботица ,2018

Град	Број запослених са евиденције		Број запослених Младих (до 30 година) са евиденције		% учешћа младих (до 30 година) у Укупном запошљавању	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
Суботица	3.185	1.643	944	500	29,64%	15,70%

Табела 16. Запошљавање младих (до 30 године) и њихово % учешће у укупном запошљавању у Суботици (од 01.01.2018. до 31.12.2018.)³⁰

Са евиденције НСЗ од почетка године до 31.12.2018. године у Суботици се запослило 944 млада лица од чега 500 жена.

Лица старија од 45 година живота

Раст стопе незапослености у старосној групи од 45 година живота линеарно се повећава из године у годину. Разлози за то су: велики број неуспелих приватизација, одлазак предузећа у стечај, смањење броја запослених услед економских потешкоћа у пословању фирми, затим подстицање запошљавања лица до 30 година живота, недостатка адекватних знања и вештина.

У старосној групи преко 45 година живота у Суботици има 2.896 лица (49,44%), од тога жена 1.190 (43,1%), што наводи на закључак да у овој категорији има више мушкараца него жена. Подаци показују да је већина лица ове старосне групе из запослености прешла у неактивност из разних разлога као што су: губљење мотивације за активно тражење посла јер се послодавци углавном одлучују за млађу радну снагу, недовољно знање и самим тим смањена могућност за запошљавање. Из поменутих разлога учешће лица преко 45 година живота у дугорочној незапослености и даље наставља да се повећава. У Локалном акционом плану запошљавања за 2011. годину као посебно осетљиве групе на тржишту рада у Суботици су идентификоване жене, млади, особе са инвалидитетом и Роми. Локалним акционим планом запошљавања за 2012., 2013., 2014. а и за 2015. годину, ова листа се проширује лицима преко 45 година старости, због бројних околности које им отежавају запошљавање на локалном тржишту рада. У 2016, 2017 и 2018. години нагласак приликом стварања услова за ново запошљавање треба дати запошљавању старијих од 50 година старости као најугроженијој групи незапослених.

³⁰ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018, Суботица, 2018

Роми на локалном тржишту рада

Ромска популација чини групу најдубље рањивости и искључености на локалном и републичком тржишту рада. Укупна заступљеност Ромске националне мањине на евиденцији суботичке Филијале НСЗ је 323 лица од тога 159 жена. Податак не одражава реално стање, с обзиром да одређени број Рома не жели или не наглашава своју националну припадност приликом пријаве на евиденцију НСЗ. Према подацима Едукативног центра Рома, број радно способних и активних одраслих Рома у Суботици је 1.850 особа. По попису становништва из 2011. године на територији Суботице се 2.959 особа изјаснило да су припадници ромске националне мањине. Овај податак се слаже са проценама Едукативног центра Рома (ЕЦР) о броју ромске заједнице из 2006. године. У радно способно становништво ЕЦР је евидентирао и децу старости од 1996. годишта па навише. Подаци ЕЦР су следећи:

Мајка/Старатељ		Отац/Старатељ	
Укупан број мајки у евиденцији:	560	Укупан број очева у евиденцији	556
Завршено образовање:		Завршено образовање:	
Без завршене основне школе	417	Без завршене основне школе	289
Ниже образовање	41	Ниже образовање	72
Основна школа	81	Основна школа	134
Средња школа	19	Средња школа	57
Више образовање	2	Више образовање	4
Запослење:		Запослење:	
Незапослена	539	Незапослена	425
Редовно запослење	4	Редовно запослење	10
Самостална делатност	6	Самостална делатност	22
Повремено/сезонско запослење	10	Повремено/сезонско запослење	83
Друго	1	Друго	16

Табела 17. Преглед ромске популације у образовању и запошљавању³¹

Утицај традиционалног начина живота утиче на општа запажања о стању ромске заједнице, веома мали број лица укључен је у активно тражење посла, жене ромске националности су опредељене за рађање и подизање деце, недовољна је упућеност популације у могућности остваривања права и обавеза код јавних и државних институција, постоје предрасуде код послодаваца када је реч о запошљавању и др. Постоје бројне друге тешкоће везане за запошљавање и побољшање положаја Рома на локалном тржишту рада

³¹Извор: Едукативни центар Рома, Суботица, 2012.

и оне су условљене сплетом сложених социјалних, економских, политичких и многих других околности. Највећи број припадника ромске националне мањине живи у условима екстремног сиромаштва и веома лошег стандарда, посебно у здравствено-хигијенском смислу, често не поседују лична документа, немају здравствено и социјално осигурање, ниског су образовања. Одређени број Рома не познаје службени језик, а мали број има завршено основно образовање, са веома ограниченим могућностима да стекне више образовање од основног. Већина је незапослена, а запослени обављају најмање квалификоване и плаћене послове. Вештине стичу самостално на неквалификовани и неспецијалистички начин што доприноси неконкурентном положају на тржишту рада, и остваривању минималних зарада. Позитивно је што се млади Роми укључују у школу за образовање одраслих, јер тржиште рада није спремно да прихвати повећан број неквалификоване радне снаге.

У 2017. години, мањи број лица ромске националности са територије града Суботице се укључило у мере активне политике запошљавања. Тако је 3 лица укључено у програм јавних радова, што је веома мали број. Анализа показује да је веома мали број лица ромске националности уопште укључен у мере АПЗ. Када је реч о адекватним мерама у 2018. години усмереним ка припадницима ромске националне мањине, неопходно је паралелно радити на инклузији и изван тржишта рада, односно, на третирању корена њихове социјалне искључености – становању, образовању, здравству, успостављању међуетничких односа и сл.

Град	Број незапослених		Број незапослених Рома		% учешћа Рома у укупној незапослености	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
Суботица	4.700	2.253	328	174	6,98%	3,70%

Табела 18. Преглед броја незапослених Рома и њихово % учешће у укупној незапослености у Суботици³²

Број незапослених Рома на дан 31.12.2018. године, износио је 328 лица од чега 53,05% или 174 жена. У укупној незапослености у Суботици учествују са 6,98%.

³² Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018, Суботица, 2018

иљна група: Роми	Суботица			
	Укупно	%	Жене	%
Укупно	328	100,00%	174	100,00%
I степен стручне спреме	310	94,51%	169	97,13%
II степен стручне спреме	2	0,61%	1	0,57%
III степен стручне спреме	6	1,83%	1	0,57%
IV степен стручне спреме	8	2,44%	2	1,15%
V степен стручне спреме		0,00%	0	0,00%
VI-1 степен стручне спреме		0,00%	0	0,00%
VI-2 степен стручне спреме		0,00%	0	0,00%
VII-1 степен стручне спреме		0,00%	1	0,57%
VII-2 степен стручне спреме		0,00%	0	0,00%

Табела 19. Преглед незапослених Рома по степену стручне спреме³³

Највише незапослених Рома било је без завршене основне школе, односно са I степеном стручне спреме 94,51%. Нестручних незапослених Рома је било 95,12%, док је 3,4% незапослених било из категорије стручних, од чега највише са IV степеном 2,44% и са III степеном 1,83%.

Град	Број запослених са евиденције		Број запослених Рома са евиденције		% учешћа Рома у укупном запошљавању	
	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
Суботица	3.185	1.643	45	22	1,41%	0,69%

Табела 20. Запошљавање Рома и њихово % учешће у укупном запошљавању у Суботици (од 01.01.2018. до 31.12.2018. године)³⁴

Током 2018. године, са евиденције НСЗ у Суботици су се запослила 45 Рома од чега 22 жена.

³³ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018, Суботица, 2018

³⁴ Извор: Национална служба за запошљавање, Преглед броја незапослених лица по теже запошљивим категоријама у месецу децембру 2018, Суботица, 2018

ПРИОРИТЕТИ ПОЛИТИКЕ ЗАПОШЉАВАЊА

Имајући у виду стање и кретања на тржишту рада, као и карактеристике регистроване незапослености Програмом економских реформи за период од 2016. до 2018. године (ЕРП)³⁵, који је кључни документ за планирање и праћење економских процеса, у оквиру Области Запосленост и тржиште рада, утврђена је Приоритетна структурна реформа 14. - Унапређење делотворности мера активне политике запошљавања са посебним фокусом на младе, вишкове и дугорочно незапослене. Наведена реформа усмерена је ка унапређењу метода и техника саветодавног рада са незапосленим лицима, који је од кључног значаја за процену запошљивости сваког појединачног лица, у складу са његовим карактеристикама (степен образовања, радно искуство, додатна знања и вештине, пол и др.), као и карактеристикама тржишта рада, ради укључивања у мере активне политике запошљавања које ће највише допринети његовој конкурентнијој интеграцији или реинтеграцији на тржиште рада.

У наредном периоду посебна пажња биће усмерена на Одлуку Савета ЕУ од 5. октобра 2015. године о смерницама за политике запошљавања држава чланица за 2015. годину, које су део интегрисаних смерница Европа 2020 а односе се на:

1) Подстицање потражње за радном снагом, односно стварање квалитетних радних места, јачање предузетништва и малих и средњих предузећа, уз побољшање свеукупног економског амбијента, како би се ублажиле препреке на тржишту рада и подстакло укључивање категорија теже запошљивих лица;

2) Унапређење понуде радне снаге, вештина и компетенција и усаглашавање исхода образовања са потребама тржишта рада и делотворног преласка из света образовања у свет рада. Посебну пажњу потребно је усмерити ка лицима из НЕЕТ категорије са циљем њихове активације и партиципације на тржишту рада;

3) Побољшање функционисања тржишта рада, уз јачање социјалног дијалога и борбе против непријављеног рада;

4) Промовисање социјалне укључености, сузбијању сиромаштва и остваривању једнаких могућности за све на тржишту рада.

Такође, имајући у виду Препоруку Савета ЕУ од 15. фебруара 2016. године о интегрисању дугорочно незапослених лица на тржиште рада, као и чињеницу да дугорочна незапосленост представља једну од кључних препрека радно-социјалној интеграцији незапослених лица и утиче на застаривање знања, вештина и компетенција, потребно је циљане мере подршке пружити незапосленим лицима која посао траже дуже од 12 месеци, уз интензивирање подршке ка лицима која посао траже дуже од 18 месеци.

³⁵ Усвојен 3. марта 2016. године

Уважавајући смернице и препоруке европске политике запошљавања, показатеље стања и кретања на тржишту рада Републике Србије, текуће реформске процесе и документе, као и резултате претходно спроведених активности и налазе процена, утврђени су приоритети политике запошљавања у 2019. години:

- 1) Побољшање услова на тржишту рада и унапређење институција тржишта рада;
- 2) Подстицање запошљавања и укључивања теже запошљивих лица на тржиште рада и подршка регионалној и локалној политици запошљавања;
- 3) Унапређење квалитета радне снаге и улагање у људски капитал.

МАПИРАЊЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СТРАНА У ПРОЦЕСУ ИЗРАДЕ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗАПОШЉАВАЊА

Локална политика запошљавања у интересу је бројних заинтересованих страна, које су препознале потребу учешћа у процесу локалног акционог планирања:

- Локална самоуправа, (улога: успостављање адекватног пословног амбијента за улагање и развој предузетништва, прилагођавање локалних услуга у функцији бржег запошљавања (дечја забавишта и обданишта, бољи транспорт...), интеграција политике запошљавања у све политике развоја на локалним нивоу, уступање простора за нове иновативне програме нпр. технолошки паркови, инкубатори, центри за тренинг).
- Национална служба за запошљавање, (улога: идентификовање карактеристика локалног тржишта рада и могућности за запошљавање, усмеравање средстава за активне мере политике запошљавања, посредовање у запошљавању незапосленим лицима, обилазак послодаваца, посредовање између предузећа и образовних институција и приватних агенција за запошљавање).
- Савет за запошљавање града Суботице, (улога: координација активности и успостављање мрежне сарадње свих заинтересованих страна за спровођење акционог плана запошљавања, иницирање израде Локалног акционог плана запошљавања, имплементирање и верификовање мера активне политике запошљавања).
- Регионална развојна агенција (улога: развој мапе ресурса, трасирање праваца развоја и пружање консултантских услуга предузећима и новим предузетницима менторска подршка почетницима у пословању).
- Синдикати који делују на подручју града Суботице, (улога: подршка запошљавању кроз развој синдикалне свести и конструктивну подршку процесима приватизације у погледу спровођења превентивних мера и усмеравање отпремнина на ново запошљавање; инсистирање на друштвено одговорном и законитом пословању и унапређењу квалитета понуде послова; предлагање средстава за развој образовних програма и мера активне политике запошљавања).
- Удружење предузетника, (улога: развој мапе ресурса, утврђивање потреба предузетника за новом радном снагом, профил радне снаге, утврђивање трендова привредних активности).
- Регионална привредна комора, (улога: развој мапе ресурса, утврђивање трендова привредних активности).

- Актив директора суботичких основних и средњих школа, (улога: развој конкурентности радне снаге, запошљивости и унапређењу предузетнишких вештина и грађанског друштва оријентисаног на акције и промене).
- Незапослена лица,
- Послодавци, (улога: креирање нових радних места; програми стицања прве радне праксе за младе, запошљавање теже запошљивих категорија лица (старији од 45, жене, особе са инвалидитетом, приправници,), давање информација о будућим потребама у погледу знања, вештина и способности, дефинисање стандарда занимања и квалификација).
- ОЦД које се баве оснаживањем маргинализованих група: Рома, особа са инвалидитетом, жена, младих, итд., (улога: развој конкурентности радне снаге, запошљивости и унапређењу предузетнишких вештина и грађанског друштва оријентисаног на акције и промене).
- Агенција Инфостуд (улога: развој мапе ресурса).

Анализа проблема запошљавања у Суботици

Процес локалног акционог планирања идентификовао је следеће проблеме запошљавања у Суботици:

- знатна неликвидност у оквиру свих сегмената друштва,
- заостајање нивоа зарада у односу на републички и покрајински ниво,
- нестимулативно радно окружење - у Суботици се примећује одлив свих кадрова,
- неусклађеност потреба локалног тржишта рада са образовном уписном политиком,
- недовољна повезаност привреде и образовања,
- недостатак практичних знања по завршеној школи,
- маргинализоване групе имају посебне тешкоће у позиционирању на тржишту рада,
- законски оквир запошљавања и облици радног времена су неадекватни, не постојање флексибилног облика рада,
- велики број лица која су старија од 45 година, а која прелазе у дугорочну незапосленост при чему су немотивисана за активно тражење посла,
- рад на црно конкурише актуелном званичном тржишту рада и намеће ниво зараде у приватном сектору,
- недостатак програма и мера усмерених ка доквалификацији или преквалификацији,
- недостатак психосоцијалних видова подршке приликом запошљавања и током периода запослености особа са инвалидитетом,

- недостатак стручне психосоцијалне подршке и едукације послодаваца који запошљавају особе са инвалидитетом,
- недовољан број слободних радних места, а посебно радних места на којима се могу ангажовати особе са инвалидитетом,
- конкурси НСЗ за активне мере запошљавања немају континуитет током читаве године, већ трају одређено време,
- на пољу образовања одраслих нема адекватне законске регулативе.
- недовољна припремљеност почетника за самостално вођење пословања. Неодстатак менторске подршке за почетнике.
- подршка отварању социјалних предузећа

Потенцијали запошљавања на локалном нивоу

Као неискориштене или недовољно искориштене локалне могућности запошљавања препознају се следећи аспекти:

- Град Суботица располаже инфраструктуром која се може трансформисати у објекте за обуку и преквалификацију лица са неодговарајућом стручном спремом,
- Локална самоуправа треба континуирано да усмерава снаге ка привлачењу страних и домаћих инвеститора са циљем стварања нових радних места,
- географски положај Суботице је природно усмерава ка сарадњи са Републиком Хрватском и Републиком Мађарском чланицама Европске Уније у свим облицима и правцима размене знања, те стимулисања партнерстава у привредном и економском смислу,
- подстицаји за иновативне начине пољопривредне производње и начине прераде,
- подршка и развој нових услуга и капацитета за збрињавање старих и изнемоглих лица као нова растућа грана услужних делатности,
- област туризма остаје неискориштена могућност Суботице и то у следећим облицима: бањски, сеоски, здравствени, еколошки и конгресни туризам,
- социјално предузетништво, социјалне кооперативе, омладинско предузетништво и креативне индустрије нису довољно препознате нити искориштене у Суботици,
- Локална самоуправа располаже потенцијалом за формирање фонда за бизнис иновације фокусираног на локалне предузетнике, са дефинисаним механизмом одабира иновативних идеја и континуираног подржавања развоја бизнис идеја,

- јавни радови као могућност ангажовања бројних недовољно квалификованих кадрова са евиденције НСЗ,
- пре доделе средстава за samozapoшљавање (од стране НСЗ) потребно је извршити селекцију и одабрати најквалитетније будуће предузетнике, а период пред давање средстава искористити за квалитетну припрему будућих предузетника за посао (радионица као интерактиван начин сазревања и разраде бизнис идеје),
- подстицање квалитетније сарадње и умрежавања кључних локалних субјеката запошљавања са циљем адекватнијег увида у потребе и проблеме кадрова у Суботици. Улоге умрежавања и подстицања треба да преузме Савет за запошљавање,
- локалне образовне институције за одрасле делују синергијски у правцу стимулисања предузетништва путем креирања високо квалитетних програма едукације. Улогу координатора треба да има Савет за запошљавање,
- стимулисање стицања праксе код младих људи путем волонтерског рада (уз минималну финансијску подршку локалне самоуправе или одређеног донаторског програма) или активним учешћем у невладином сектору,
- потенцијали у области руралног развоја, односно диверзификације руралне економије којима град Суботица обилује нису искоришћени у правцу запошљавања и samozapoшљавања. То се посебно односи на нове облике економских иницијатива попут прераде био-отпада, производње органске хране или обнављања аутентичних локалних знања и вештина, иницијатива у туризму и сл. Планска подршка развоју ових области отвара подједнаке могућности за становнике приградских насеља, руралних насеља и становнике урбаног језгра.
- ускладити средњошколско образовање са потребама привреде Града.

SWOT АНАЛИЗА

(Најзначајнији елементи)

СНАГЕ:

- стратегија локалног одрживог развоја Града за период 2013 – 2022
- позитиван приступ локалне самоуправе за решавање проблема незапослености
- спремност за рад незапослених
- активности послодаваца и њихова заинтересованост за отварање нових радних места у случају субвенционисања истих
- стварање услова за привлачење инвестиција

СЛАБОСТИ:

- затварање предузетничких радњи
- повећање броја незапослених старијих од 45 година живота
- велике миграциона кретања младих од 18-35 (одлазак у иностранству)
- несразмера у структури квалификација незапослених и потреба привреде
- постојање дугорочне незапослености
- константан пад просечне вредности зарада у односу на просек Републике
- пораст просечне старости активног становништва
- постојање сиве економије

ШАНСЕ:

- стварање радних места у пољопривредној производњи,
- отварање нових радних места код нових инвеститора у Индустријској зони,
- активирање грејфилд и браунфилд инвестиција
- нове законске одредбе за растерећење пореских обавеза привредних субјеката и за стварање повољног привредног амбијента за пораст запошљавања
- оснивање социјалних предузећа

ОПАСНОСТИ:

- недостатак високообразованих кадровова и младих високообразованих кадрова,
- повећање незапослености услед смањења економских активности предузећа и јавног сектора
- слаб потенцијал предузећа за иновативне активности и освајање нових тржишта
- пораст броја недостатка младих са вештинама које траже послодавци
- економска миграција становништва

АКЦИОНИ ПЛАН ЗАПОШЉАВАЊА ЗА 2019. ГОДИНУ

1. ОТВАРАЊЕ НОВИХ РАДНИХ МЕСТА					
1.1. Подршка послодавцима - суфинансирање					
МЕРА	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ	ИНДИКАТОР УСПЕШНОСТИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА	ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА
1.1.1. Субвенције послодавцима за запошљавање незапослених лица из категорија теже запошљивих	Повећано запошљавање	Број нових радних места Жене/мушкарци	НСЗ Град Суботица	буџет РС буџет Града Суботице	5.000.000,00
1.2. Подршка самозапошљавању – суфинансирање					
1.2.1. Субвенција за самозапошљавање	Повећано самозапошљавање	Број новооснованих фирми Број лица која су покренула сопствени посао Жене/мушкарци	НСЗ	буџет РС буџет АПВ	2.500.000,00
1.3 . Јавни радови – техничка подршка					
1.3.1. Јавни радови	Незапослена лица ангажована у јавном раду	Број незапослених ангажованих на јавним радовима Жене/мушкарци	НСЗ ГРАД СУБОТИЦА	буџет Града Суботице	7. 500.000,00